

Criteria voor het behoud van graven met een historische betekenis of grafbedekking met een opvallende kwaliteit

Inleiding

Het selecteren van graven en grafmonumenten met historische betekenis of met een opvallende kwaliteit is geen eenvoudige opgave. Immers, achteraf moet aangegeven kunnen worden waarom het ene grafmonument wel en het andere niet is geselecteerd. De oplossing hiervoor is het samenstellen van criteria waaraan graven c.q. grafmonumenten dienen te voldoen om in aanmerking te komen voor plaatsing op de lijst, zoals bedoeld in artikel 15 van het Besluit begraafplaatsen 2010.

Opstellen criteria

Voor het samenstellen van de criteria is ondermeer gebruik gemaakt van de documenten die reeds zijn opgesteld door de gemeenten Meppel en Leeuwarden én het boekje *Begraafplaatsen als cultuurbezit*, dat in 2003 is uitgegeven door vereniging De Terebinth, de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen en de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg (nu de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Het Besluit begraafplaatsen 2010 onderscheidt in artikel 15 feitelijk twee belangrijke onderdelen: graven waar een belangrijk persoon is begraven en grafmonumenten die een opvallende kwaliteit hebben. Voor de eerste gelden feitelijk alleen biografische overwegingen. Op basis van de persoonsgegevens en de betekenis van die persoon bij leven, wordt een overweging gemaakt. Alle andere criteria hebben betrekking op de grafmonumenten. In sommige gevallen kunnen deze samen vallen.

A. Personen van historische betekenis

Om op grond van dit criterium op de lijst te kunnen worden geplaatst dienen de volgende richtlijnen:

1. De overledene moet publicaties van enig belang op zijn naam hebben of er is over hem/haar gepubliceerd, en/of;
2. Het moet gaan om een overledene die bij leven openbare functies bekleedde die van onderscheiden betekenis waren voor de samenleving van de gemeente Hoogeveen. Dit kan op cultureel, politiek/bestuurlijk, maatschappelijk, economisch en wetenschappelijk terrein zijn. De betekenis op de vier genoemde terreinen kan op (inter)nationaal, regionaal en lokaal vlak liggen, en/of;
3. De persoon moet over een zekere lokale status beschikken, bijvoorbeeld door het uitgeoefende beroep of de bekendheid die de persoon bij leven genoot en die nu nog als zodanig wordt herinnerd.

B. Graven van opvallende kwaliteit

Om op grond van dit criterium op de lijst te kunnen worden geplaatst dienen de volgende richtlijnen:

1. Het grafmonument dient minimaal 40 jaar oud te zijn, en;
2. De waarde van het grafmonument dient uniek te zijn, en/of;
3. Het grafmonument is representatief voor een bepaald tijdsbeeld of vormgevingsperiode, en/of;
4. Aan de hand van het grafmonument kan een verhaal verteld worden over Hoogeveen of de dorpen en de geschiedenis. Dat kan zijn vanwege bepaalde culturele en/of religieuze ontwikkelingen in de stad/het dorp zelf of een gebeurtenis waarbij één of meerdere personen een rol hebben gespeeld.

Toelichting:

B.1. Ouderdom grafmonument

Niet alle grafmonumenten komen zondermeer in aanmerking. Er wordt dan ook een ouderdomsgrens aangehouden. Dit om enige afstand te creëren tussen hedendaagse grafcultuur en datgene wat van waarde is. Criteria die elders worden aangehouden, variëren van geen tot 50 jaar. Voor deze criteria wordt gekozen voor veertig jaar. De werkgroep is van mening dat een dergelijke termijn voldoende distantie geeft om de kwaliteit van de grafcultuur voldoende op waarde te kunnen schatten. Gekozen is voor veertig jaar, omdat de gemiddelde belangstelling voor een graf 40 jaar bedraagt. Het aantal van 40 is een ervaringscijfer van de gemiddelde belangstelling voor een graf in Nederland.

B.2. Waarde grafmonument

Bij de waarde van het grafmonument kan het gaan om:

- Het materiaalgebruik en hantering

Bijzondere materialen zijn met name materialen die in het algemeen niet gebruikelijk zijn voor grafmonumenten, zoals zandsteen, marmer, hout of metaal (hekwerken). De hantering gaat over de wijze waarop bijvoorbeeld het grafmonument technisch bewerkt is. Dus het gebruik van een bijzonder materiaal met een slechte afwerking zal minder snel in aanmerking komen dan een goed verwerkt materiaal. In dit geval geldt dat extra gelet moet worden op afwijkende materialen met de vraag of ze daadwerkelijk bijzonder genoeg zijn.

- Vormgeving en belettering van het monument

Een belangrijk onderdeel van de vormgeving van grafmonumenten is het soort belettering dat gebruikt wordt. Verder kunnen ook stèles met een gave vormgeving, een omranding en grafvulling met bijvoorbeeld steen of grind in aanmerking komen. Ook grafmonumenten die sterk opvallen in het beeld en ankerpunten vormen in de beleving komen in aanmerking.

- Bijzondere symboliek

Symbolen op grafmonumenten zijn er in veel varianten. De palmtak en de treurwilg zijn twee van de meest voorkomende symbolen op de begraafplaatsen en verwijst naar het christelijk geloof. Alleen wanneer sprake is van een uitzonderlijke vormgeving zal zo'n symbool opgenomen worden in de inventarisatie. Persoonlijke symboliek of een samenvoeging van verschillende betekenissen kan een dusdanig symbool opleveren dat er sprake is van een bijzonder symbool. Sommige symbolen hebben een zwaar beladen betekenis. Door deze juist te behouden kan het symbool in de juiste context worden geplaatst. Voor dit criterium wordt gekeken naar de algemene deler, maar ook naar de uitzonderlijke symbolen.

- Graftrommels

Graftrommels zijn typerend voor een bepaalde cultuurperiode of vormgevingsperiode. Vanwege de specifieke betekenis van de graftrommel en de relatieve zeldzaamheid is deze als specifiek onderdeel beschreven.

B.3. Representatief voor tijdsbeeld/vormgevingsperiode

Omdat een grafteken zeer persoonsgebonden kan zijn, is de diversiteit van graftekens groot en varieert de uitwerking tot op de dag van vandaag van heel sober tot rijk gedetailleerd. De variatie aan gebruikte materialen in relatie tot specifieke materiaaleigenschappen en de daaraan gerelateerde vorm maakt ze bijzonder. Het geheel aan verschillende soorten graftekens vormt dan ook een weerslag van de grafcultuur in relatie tot de tijd waarin het grafteken tot stand is gekomen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de klassiek vormgegeven, aan de oudheid ontleende graftekens die uit gegoten ijzeren onderdelen zijn samengesteld. Voor dit criterium wordt dan ook gekeken of het

grafteken op zich typerend is voor een bepaalde tijd of vormgevingsperiode en op basis hiervan in aanmerking komt.

B.4. Verhalend

Dit punt speelt een rol wanneer aan de hand van het grafmonument bijvoorbeeld een verhaal verteld kan worden over Hoozeveeën of de dorpen en de geschiedenis. Dat kan zijn vanwege een bepaalde culturele en of religieuze ontwikkeling in de stad zelf of een gebeurtenis waarbij één of meerdere personen een rol hebben gespeeld. De gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog vormen vanzelfsprekend een belangrijke aanleiding om deze op te nemen in de inventarisatie.

Toetsing criteria

Om de bruikbaarheid van de criteria te beoordelen heeft de werkgroep op alle begraafplaatsen de criteria getoetst op een aantal graven/grafmonumenten. Zie hiervoor bijlage 1. Hieruit is gebleken dat de criteria goed te hanteren zijn voor het beoordelen van graven op historische betekenis en grafbedekking met een opvallende kwaliteit.

Oorlogsslachtoffers

Op de begraafplaatsen in de gemeente Hoozeveeën zijn erkende Nederlandse oorlogsslachtoffers begraven. Hiervoor zijn geen criteria opgenomen, maar deze dienen wel te worden behouden. Om deze reden dienen de oorlogsslachtoffers ook opgenomen te worden op de lijst van graven met een historische betekenis of grafbedekking met een opvallende kwaliteit.

Juridische relevante zaken

Voor het toekomstig behoud van de aangewezen graven en grafmonumenten kunnen naast artikel 15 van het Besluit begraafplaatsen 2010 ook andere artikelen van belang zijn.

Zo stelt artikel 22 lid 3 van het Besluit dat een grafbedekking verwijderd kan worden indien de graftermijn is verstreken. Indien deze grafbedekking op de lijst voorkomt, zal dit nader besproken moeten worden met de rechthebbende of degene die dan eigenaar is van het grafmonument. Het is tot op heden nog nauwelijks voorgekomen dat rechthebbenden gebruik maken van deze mogelijkheid.

Verder zal geprobeerd worden te voorkomen dat rechthebbenden, in de wetenschap dat een grafmonument op de lijst is geplaatst, afstand doen van hun grafrecht. Dit wordt ondervangen door vast te leggen wat er kan gebeuren met zo'n grafmonument. Die mogelijkheden zijn als volgt:

- verplaatsing naar een andere plek;
- hergebruik;
- hergebruik van onderdelen.

Eén en ander wordt vastgelegd in nadere regels voor het behoud van waardevolle grafmonumenten. Zo zal dit met de rechthebbende afgestemd moeten worden door toestemming van deze toepassing te vragen. Dit om te voorkomen dat nabestaanden, in de veronderstelling dat het grafmonument verdwenen is, het alsnog tegenkomen.

Na vaststelling van de criteria, wordt een kader vastgelegd voor de wijze waarop deze grafmonumenten behouden zullen worden.

Voor het opstellen van een juist beleidskader voor behoud van grafmonumenten dient allereerst een onderscheid gemaakt te worden tussen grafmonumenten waarvan nog rechthebbenden bestaan en grafmonumenten waarvan de rechten vervallen zijn.

Grafmonumenten op graven waarop nog rechten rusten

Rechthebbenden zijn conform het laatste Besluit verantwoordelijk voor het onderhoud en herstel van het grafmonument. In hoeverre dat voor afgesloten rechten uit het verleden geldt, is afhankelijk

van de regels in de destijds geldende verordening. Immers, een verordening is alleen geldig voor rechthebbenden van onder de verordening afgesloten rechten. Aangenomen mag worden dat ook in het verleden het onderhoud van het grafmonument bij de rechthebbende heeft gelegen.

Een uitzondering hierop vormen de graven waarvan de rechthebbenden in het verleden ervoor hebben gekozen het onderhoud aan de grafmonumenten af te kopen. Het onderhoud van deze graven is voor verantwoordelijkheid en rekening van de gemeente Hoogeveen.

Bij aanwijzing van een grafmonument of een restauratie dient de rechthebbende in ieder geval geïnformeerd en geraadpleegd te worden betreffende hun wensen. Het kan namelijk zo zijn dat de rechthebbende geen herstel of behoud wenst (dit alles wel binnen de grenzen zoals gesteld in de Wet). Met dergelijke wensen dient terdege rekening gehouden te worden.

Artikel 28, lid 4-7 uit de Wet op de lijkbezorging voorziet in het geval dat het graf in kennelijke staat van verwaarlozing verkeert. Dat is in het Besluit ook nog eens expliciet opgenomen. De gemeente kan in die gevallen het grafmonument verwijderen, maar niet nadat de rechthebbende daarvan in kennis is gesteld. Blijft die in gebreke dan volgen maatregelen.

Wanneer van de rechthebbende geen adres meer bekend is, dient een oproep op het grafmonument en bij de ingang van de begraafplaats aangeplakt te worden, met het oog op herstel van het graf. Indien de rechthebbende zich niet binnen de gestelde termijn meldt, kan het graf terugvallen aan de gemeente.

Grafmonumenten op graven waarop geen rechten meer rusten

In de toekomst moet het zo zijn dat wanneer afstand gedaan wordt van een graf, het grafmonument eerst getoetst wordt aan de eerder vastgelegde criteria. Hierna kan dan besloten worden het grafmonument voor te dragen voor de lijst van te behouden grafmonumenten, dan wel het te verwijderen. Het fotograferen van al deze grafmonumenten is zondermeer aan te raden, bijvoorbeeld met het oog op vergissingen in de administratie. Ook kan bijvoorbeeld altijd aan de voormalig rechthebbende aangetoond worden dat het monument bijvoorbeeld in bedenkelijke staat verkeerde.

De te behouden grafmonumenten kunnen mogelijk geplaatst worden in een in te richten gedenktuin, maar dit is uit historisch oogpunt af te raden. Het behoud van waardevolle grafmonumenten dient onderdeel te worden van het dagelijkse beheer. Hiermee kan handen en voeten gegeven worden aan het artikel in het Besluit begraafplaatsen 2010 waarbij B&W een lijst bij kunnen houden van graven met een historische betekenis of waarvan de grafbedekking een opvallende kwaliteit heeft. Die grafmonumenten kunnen in het kader van het Besluit begraafplaatsen 2010 beschermd worden en dus behouden.

Urnenlocaties

Het is mogelijk dat historische personen gecremeerd zijn en dat hun as bijgezet is in een urnenmuur of een urnenkelder. Er wordt van uitgegaan dat de strekking van artikel 15 zich ook richt op dergelijke mogelijkheden tot lijkbezorging. Vooralsnog heeft de werkgroep daarin dan ook geen voorbehoud gemaakt. Het wordt uiteraard wel als zodanig genoteerd in de op te stellen lijst.

Conclusies en aanbevelingen

De opdracht aan de werkgroep was om criteria op te stellen van waardevolle graven en grafmonumenten op de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Hoogeveen, op basis waarvan in een later stadium een lijst met waardevolle grafmonumenten kan worden opgesteld. Aan de hand van de reeds opgestelde criteria van de gemeenten Leeuwarden en Meppel is geprobeerd criteria op te stellen gebaseerd op de Hoogeveense situatie. De werkgroep beseft dat de toetsing van graven en grafmonumenten aan de criteria altijd arbitrair blijft, maar middels een goed onderbouwde argumentatie blijkt de noodzaak voor opname op de lijst waardevolle

graven/grafmonumenten. Er zullen altijd verhalen te vertellen blijven en dat iedere persoon die met zich meedraagt. Maar de werkgroep beseft echter dat de prioriteit van haar opdracht ligt bij het bewaren en in stand houden van de begraafplaatsen als zodanig.

Aanwijzen commissie voor het opstellen van een definitieve lijst van graven met een historische betekenis of grafbedekking met een opvallend karakter

Op 3 december jl. heeft de werkgroep een informatiebijeenkomst gehouden waarvoor de direct betrokken organisaties waren uitgenodigd. Tijdens deze bijeenkomst zijn de criteria gepresenteerd en zijn een aantal verschillende voorbeelden laten zien.

Tevens zijn de aanwezigen gevraagd potentiële graven en grafmonumenten aan te dragen waarvan zij constateren, obv de aangedragen argumentatie en criteria, dat deze opvallen vanwege hun uiterlijk, materiaal of anderszins. Ook is ze gevraagd graven aan te dragen van bekende en andere betekenisvolle personen die begraven zijn op de diverse begraafplaatsen.

De bedoeling hiervan is dat er na verloop van tijd een zogenaamde groslijst tot stand komt die vervolgens door een onafhankelijke commissie getoetst wordt aan de vastgestelde criteria. Het resultaat hiervan is een definitieve lijst van graven met een historische betekenis of grafbedekking met een opvallend karakter die door het college van B&W wordt vastgesteld.

Tijdens de informatiebijeenkomst is ook gevraagd of er vrijwilligers zijn die zich verantwoordelijk willen stellen voor het uitvoeren van het onderhoud aan de graven/grafbedekking.

Voor het opstellen van een definitieve lijst van graven met een historische betekenis of grafbedekking met een opvallend karakter adviseert de werkgroep een commissie aan te stellen die de aangedragen graven beoordeeld en het college van B&W adviseert graven juist wel of juist niet op de definitieve lijst te plaatsen. Deze commissie bestaat uit de volgende personen:

- twee leden namens de Historische Kring Hoogeveen;
- twee leden namens die Luyden van 't Hooge Veene;
- drie medewerkers namens de gemeente Hoogeveen, te weten:
 - o beheerder begraafplaatsen;
 - o beleidsmedewerker begraven;
 - o beleidsondersteuner.

Bijlage 1 Voorbeeld grafmonumenten

Begraafplaats:	Hollandscheveld						
Grafnummer:	Ged. III, blok E, 23 en 25						
Naam overledene:	David Kleine en Grietje Boertien						
Overlijdensdatum:	2 januari 1939						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>Er was in de velden (Elim, Hollandscheveld) een eigen industrietje op het gebied van gegoten betonnen grafstenen. Dit werd gedaan door Geert Duinkerken, zie G.D. op de steen. Er zijn meerdere stenen van gegoten beton aanwezig, die typologisch allemaal onderzoek verdienen, we nemen er hier in de voorbeeldlijst maar één.</p> <p>De steen heeft tevens een bijzonder verhaal. Man en vrouw zijn op dezelfde dag overleden en kregen dus op de algemene begraafplaats samen 1 steen. Dit gebeurde nooit in dit gebied, omdat men simpelweg niet gelijk overleed en dus op afstand werd begraven. Het verhaal rond de steen wordt door de ouden nog vaak doorverteld.</p>						Foto:
							

Begraafplaats:	Hollandscheveld						
Grafnummer:	Ged. III, blok F, 66						
Naam overledene:	Titia Lunenburg						
Overlijdensdatum:	15 maart 1937						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>Het grafmonument kent een sobere en strakke vormgeving, kenmerkend voor de periode vanaf ca. 1920-1925. In Hoogeveen werd deze stijl aanvankelijk mondjesmaat toegepast. In Hollandscheveld komen strakke grafmonumenten in de lijn van de Nieuwe Zakelijkheid pas na WOII meer voor. Qua kleurstelling (wit-zwart-grijs) en door de strakke vormgeving is deze steen uniek voor Hollandscheveld.</p>						Foto:
							

Begraafplaats:	Tiendeveen						
Grafnummer:	Blok A, 78						
Naam overledene:	Reinder Kroezen						
Overlijdensdatum:	9 augustus 1943						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>Wat het graf bijzonder maakt is het grafgedicht voor deze op 3-jarige leeftijd overleden jongen. Op het monument worden zowel de ouders als de oom en tante van de jongen genoemd, wat het ook bijzonder maakt. Zover mij bekend is dit het enige monument in Hoogeveen waar een dergelijke verwijzing op te vinden is. De aanwezigheid van dit gedicht maakt dat het monument in categorie B2 valt.</p> <p>Het grafmonumentje grijpt qua vormgeving terug op eerdere perioden. Lange tijd heeft de strakke vormgeving van de Nieuwe Zakelijkheid bestaan naast de meer traditionele grafmonumenten.</p>						
Foto:							

Begraafplaats:	Nieuweroord						
Grafnummer:	Blok V, rij 1, 4						
Naam overledene:	Eildert Pot						
Overlijdensdatum:	12 augustus 1933						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>Bij dit grafmonument is het hekwerk bijzonder. Het hekwerk kent de strakke vormgeving van de art deco, zoals die ook terug te vinden is in sieraden, meubels en ornamenten aan gebouwen.</p>						
Foto:							

Begraafplaats:	Nieuweroord						
Grafnummer:	Blok V, rij 1, 14 en 15						
Naam overledene:	Albert Koekoek en Margje Pleizier						
Overlijdensdatum:	15 september 1926 en 28 december 1930						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>Albert Koekoek was de eerste voorganger en medeoprichter van de christelijke gereformeerde kerk in het buitengebied. Het grafmonument is representatief voor de gegoede burgerij in het begin van de twintigste eeuw. De steen is vooral bij het timpaan en in de pilasters rijk gedecoreerd, al is het materiaal eenvoudig beton. Opvallend is ook de opengeslagen Bijbel op het timpaan.</p>						
Foto:							

Begraafplaats:	Pesse						
Grafnummer:	Blok V, 501 en 502						
Naam overledene:	Hilligje van Dijk en Hendrik Westert						
Overlijdensdatum:	31 oktober 1954 en 13 november 1978						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>Het graf lijkt opgebouwd uit twee materialen: beton en natuurlijke stenen. Het gebruik van natuurlijke stenen deed haar opgang vanaf de jaren dertig. De strakke vormgeving van het geheel is typisch jaren 50. Ook de strakke belettering hoort thuis in deze periode. De vloer kan een vroeg voorbeeld zijn van dergelijke vloeren. Als voorbeeld van een bepaalde manier van inrichten van een grafmonument is dit een mooi exemplaar, dat in de mode van de tijd past.</p>						
Foto:							

Begraafplaats:	Pesse						
Grafnummer:	Blok II, 362 en 363						
Naam overledene:	Roelof Nijsingh en Woltertje Schoemaker						
Overlijdensdatum:	27 augustus 1942 en 19 februari 1986						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	Op het grafmonument is een gave graftrommel aanwezig. Het monumentje is typerend voor de strakke vormgeving van de jaren veertig. Opvallend is de korenaar, een op deze manier vrij nieuw toegepast grafmonument dat later veel wordt gebruikt op grafmonumenten.						Foto:
							

Begraafplaats:	Hoogeveen						
Grafnummer:							
Naam overledene:	Jan IJmker Hzn. en Jantje Nijsingh						
Overlijdensdatum:	1906 en 1901						
Reden:	A1	A2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	Het grafmonument is door de landelijke schippersvereniging Schuttevaer opgericht voor één van haar stichters en bestuursleden. De schippersvereniging heeft een grote rol gespeeld in de ontwikkeling en belangenbehartiging van de scheepsvaart voor binnenschippers in Nederland. Jan IJmker heeft in zijn rol als medeoprichter en bestuurder een grote rol gespeeld in de belangenbehartiging en emancipatie van de binnenschippers. Het grafmonument zelf is uniek door de iconografie van een anker in het bovengedeelte. Dit is natuurlijk niet verwonderlijk, gezien de functie van dhr. IJmker. Het graf is verder bijzonder omdat het duidelijk laat zien dat er meerdere personen in het graf liggen begraven.						Foto:
							

Begraafplaats:	Hoogeveen						
Grafnummer:	4, nieuw gedeelte						
Naam overledene:	Marchieneke Wigman Welling						
Overlijdensdatum:	9 januari 1943						
Reden:	A1	A2	A3	B1	B2	B3	B4
Argumentatie:	<p>Een kindergrafje van een opmerkelijk hoge kwaliteit, ook gezien de periode. Het materiaal is marmer. Marchieneke was de dochter van een juwelier in Hoogeveen, hetgeen de kwaliteit zou kunnen verklaren.</p> <p>De belettering en het ontwerp zijn opvallend strak en modern voor de jaren 40 van de vorige eeuw, toen er nog vrij veel traditionele stenen werden geplaatst. De strakke belettering en het strakke monument kunnen geplaatst worden in de traditie van het De Stijl en De Ploeg en valt vormtechnisch onder de Nieuwe Zakelijkheid.</p>						Foto:
							

Begraafplaats:	Elim						
Grafnummer:							
Naam overledene:	Arendje Kats en Hendrik Booij						
Overlijdensdatum:	9 juli 1933 en 1 juni 193?						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4
Argumentatie:	<p>De belettering van het graf is met een bijzondere letter gebeurd. Dit lettertype werd weinig gebruikt. Ook bijzonder is dat zowel in het timpaan als aan de onderkant een palmtak is afgebeeld. Een gekruiste palmtak in het timpaan is een standaard afbeelding. Om deze juist op twee verschillende plaatsen af te beelden, maakt dit grafmonument bijzonder.</p>						Foto:
							

Begraafplaats:	Elim							
Grafnummer:								
Naam overledene:	Johannes Giethoorn							
Overlijdensdatum:	30 november 1938							
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B 2	B 3	B 4	
Argumentatie:	<p>Gemaakt van gegoten beton, volgens een procedé dat in Hollandscheveld en Elim werd ingevoerd door de familie Duinkerken. Er zijn meerdere typen van hun steen, meerdere vormen dus in gebruik, en het voorbeeld dat we hebben van de Hollandscheveldse begraafplaats is anders dan deze. Met deze steen hebben we dus een voorbeeld van deze strikt lokale variant en er is ook nog wat van de persoon zelf te vertellen.</p> <p>Giethoorns graf is het enige graf dat we kennen van een bestuurslid van het Van Leeuwenkerkje. Hij collecteerde en had de rol van diaken. Het Van Leeuwenkerkje, genoemd naar ds. Marinus van Leeuwen en zijn zoon oefenaar Didericus van Leeuwen, had een sleutelrol in het ontstaan van het dorp Elim en het vasthouden c.q. stimuleren van de orthodoxe christelijke leer, zoals we die hier nog steeds vinden binnen een deel van de Hervormde Gemeente en de Gemeente des Heeren.</p> <p>Er is over hem en het Van Leeuwenkerkje gepubliceerd (boek 'Het ontstaan van Elim ', diverse afleveringen van Bekiek het Maor in de Hoogeveensche Courant), er was een openbare functie op cultureel/godsdienstig gebied, toentertijd was er een duidelijke lokale status binnen de status van bestuurder van het Van Leeuwenkerkje.</p> <p>Verder is van Giethoorn verhalend te vertellen rondom de schipperij, hij was schipper, en over de teloorgang van de kleine praam schipper. Velen konden net als hem de overgang naar de grotere schepen niet maken, om wat voor reden dan ook, en moesten noodgedwongen aan wal blijven, arbeider worden of wat anders gaan doen. Hij kon geen groter schip kopen omdat hij vanuit geloofsovertuiging niet wilde verzekeren en dat was een voorwaarde voor een hypotheek.</p>							
Foto:								

Begraafplaats:	Nieuwlande						
Grafnummer:							
Naam overledene:	Grietje Seinen						
Overlijdensdatum:	30 september 1957						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B2	B3	B4
Argumentatie:	<p>Het grafmonument is qua vormgeving typerend voor de periode. Het graf is bijzonder door de plaquette die de Hervormde Vrouwenvereniging op het graf heeft laten plaatsen, met de tekst Galaten 6:2 "Draagt elkanders lasten, en vervult alzo de Wet van Christus."</p>						Foto:
							

Begraafplaats:	Nieuwlande						
Grafnummer:							
Naam overledene:	Warner Klaas Elema						
Overlijdensdatum:	1 september 1964						
Reden:	A 1	A 2	A 3	B 1	B2	B3	B4
Argumentatie:	<p>Een kindergraf met een bijzondere vormgeving. Het graf is in het geheel in wit marmer uitgevoerd, wat uniek is voor deze begraafplaats. Ook de strakke vormgeving zonder enig opsmuk maakt van dit grafje een bijzonder grafje.</p>						Foto:
							